

Stanište tekunice nakon požara

Održavanje staništa košenjem – Valsinsko jezero
(lokalitet Bukova glava)

Glavni faktori ugrožavanja planinskih populacija tekunica su:

- zarastanje staništa u visoku travu i žbunastu vegetaciju usled nedovoljnog ili totalnog odsustva ispaše koja je neophodna kako bi se planinski pašnjaci održali i na taj način obezbedili odgovarajući uslovi neophodni za opstanak tekunice

- fragmentacija staništa čime je onemogućena komunikacija između populacija
- gubitak staništa, odnosno pretvaranje prostranih travnatih staništa u obradive površine što je posebno bilo izraženo na prostoru Vlasinske visoravni.
- namerno i slučajno izazvani požari
- sve učestalije pojave obilnih padavina, sušnih leta, dugih i jakih, ali i blagih zima doprinose sve većoj varijabilnosti u okruženju i dodatno negativno utiču na stabilnost postojećih populacija.

Osnovna mera aktivne zaštite preostalih populacija tekunice treba da bude usmerena na revitalizaciju postojećih staništa, odnosno na vraćanje i inteziviranje ispaše. Ukoliko to nije moguće, nisku travu je neophodno održavati periodičnim košenjem.

Očuvanjem tekunice i njenih staništa istovremeno se štite i druge retke i ugrožene vrste što dodatno uvećava značaj njene zaštite.

Više o projektu možete saznati na:
http://www.rufford.org/projects/nada_ćosić

Distribucija i status planinskih populacija tekunice (*Spermophilus citellus*) na području istočne i jugoistočne Srbije

Evropska tekunica (*Spermophilus citellus*) je glodar iz porodice veverica (Sciuridae). Vrsta je endemična za područje centralne i jugoistočne Evrope. Naseljava isključivo stepska staništa, livade i pašnjake koji su obrasli niskom travom. Usled intenzivnog pretvaranja travnatih staništa u poljoprivredno zemljište tokom proteklih nekoliko decenija, nestala su široka prostranstva na kojima je tekunica bila kontinuirano rasprostranjena. Danas vrsta opstaje samo na jako izolovanim stepsko-livadskim fragmentima koji su sačuvani unutar dominantnog poljoprivrednog matriksa. U nedostatku prirodnih staništa tekunica ponekada može da naseljava i veštačke zelene površine kao što su igrališta i travnati aerodromi.

S obzirom da broj populacija konstantno opada na celom arealu vrste i da je budući opstanak vrste doveden u opasnost, tekunica je na IUCN Crvenoj listi ugroženih vrsta uvršćena u kategoriju globalno ranjivih vrsta (VU). Zakonski status tekunice u Evropi regulišu Direktiva o staništima Evropske Unije i Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa (Bernska konvencija). U Srbiji je tekunica zaštićena zakonom kao strogo zaštićena vrsta.

Tekunica ima veoma značajnu ulogu u funkcionisanju i održanju stepskih travnatih ekosistema i njihovih zajednica. Opstanak čitavog niza životinjskih vrsta zavisi od prisustva i brojnosti njenih populacija u

okviru ovih ekosistema. Tako tekunica predstavlja važan plen za mnoge vrste grabljivica i sisara, među kojima su i neke globalno ugoržene vrste ptica grabljivica kao što je orao krstaš (*Aquila heliaca*) i stepski soko (*Falco cherrug*). Napuštene jazbine tekunice mogu koristiti neke druge životinjske vrste kao svoje sklonište. Obzirom da se hrani gotovo isključivo biljnom hranom, tekunica pomaže u rasejavanju semena biljnih vrsta prisutnih na staništu, među kojima su i neke retke i lekovite biljne vrste.

Sveže iskopano sklonište tekunice

Na teritorije Srbije, areal tekunice obuhvata njen severni deo (Vojvodinu) i planinske pašnjake na istoku i jugoistoku Srbije. U Vojvodini je još uvek naseljava relativno veliki broj staništa, ali su postojeće populacije u većini slučajeva male i međusobno izolovane. Na istoku i jugoistoku Srbije tekunica je istorijski naseljavala izolovane pašnjačke površine na Staroj planini, Vidliču, Vlasinskoj visoravni, Čemerniku, Vardeniku, Besnoj kobili i Dukatu. Usled odumiranja tradicionalnog stočarstva tokom proteklih nekoliko decenija došlo je do zarastanja nekadašnjih planinskih pašnjaka, a samim time i do nestanka tekunice. Tokom istraživanja koje je započelo tokom 2016.godine do sada je na celom ovom prostoru registrovano svega 6 populacija: 1 na Staroj planini, 1 na Vlasinskoj visoravni, 3 na Dukatu i 1 na Besnoj kobili. Na dva lokaliteta na Besnoj kobili registrovane su samo pojedinačne tekunične jazbine. Sve populacije su male, međusobno izolovane, i sa pravom možemo reći **kritično ugrožene**.

Stanište tekunice na Staroj planini